

Sygnatura akt XI C 1219/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W., dnia 30 czerwca 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu XI Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący:SSR Małgorzata Bojarska

Protokolant:Ewa Chorzępa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 czerwca 2016r. we W.

sprawy z powództwa A. P., J. P.

przeciwko M. J. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. powództwo oddała;

II. zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 2400 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XI C 1219/15

UZASADNIENIE

Powodowie A. i J. P. wnieśli o uznanie za bezskuteczną w stosunku do nich umowy darowizny z dnia 22 września 2009 r., mocą której T. J. (1) darował swojej żonie – pozwanej M. J. (1) swój udział w prawie własności nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu, IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi Księgę Wieczystą KW o nr. (...), a nadto zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, iż przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia toczyło się postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt Km 8718/11 z wniosku powodów przeciwko dłużnikowi T. J. (1) na podstawie tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty z dnia 25 marca 2011 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu XI Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt XI Nc 55/11, zasądzającego od T. J. (2) na rzecz A. i J. P. kwotę 30 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 11 września 2009 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2 792 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Egzekucja okazała się bezskuteczna, przy czym w dniu 22 września 2009 r. T. J. (1) zbył na rzecz pozwanej M. J. (1) swój udział w nieruchomości przy ul. (...) we W. w drodze aktu notarialnego Rep. A (...), sporządzonego przed notariuszem B. N., wyzbywając się tym samym jedyne wartościowego składnika majątku. Powodowie zaznaczyli, iż przedmiotowa czynność prawna zbycia udziału w nieruchomości lokalowej w drodze darowizny została dokonana przez T. J. (1) ze świadomością pokrzywdzenia ich jako wierzycieli, a w jej wyniku dłużnik T. J. (1) stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w stopniu wyższym, zaś obdarowana M. J. (2) jako jego żona musiała być doskonale zorientowana w sytuacji finansowej współmałżonka.

W odpowiedzi na pozew pozwana M. J. (1) wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Wskazała, iż przy zawieraniu przedmiotowej umowy darowizny nie wiedziała, iż jej mąż jest dłużnikiem powodów, przy czym nie mogła się o tym dowiedzieć nawet przy zachowaniu należytej staranności, bowiem już od

2005 r. ustaliła jej pozycje ze współmałżonkiem, natomiast zawarcie samej umowy darowizny w jej przeświadczeniu było jedynie sposobem podziału majątku wspólnego po zniesieniu wspólności ustawowej między nimi. Nadto, pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powodów. Zaznaczyła, iż wobec zarządzenia z dnia 29 kwietnia 2015 r. o zwrocie pozwu wobec nieuiszczenia opłaty od pozwu, w pełni uzasadnione jest oddalenie powództwa.

Ustosunkowując się do stanowiska przedstawionego w odpowiedzi na pozew, powodowie wskazali, iż twierdzenia pozwanej o ustaniu jej pożycia małżeńskiego w 2005 r. nie są prawdziwe, gdyż jeszcze w 2008 r. pozwana i jej małżonek dokonali wspólnie przekształcenia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w prawo własności lokalu, a co najmniej od 2013 r. T. J. (1) był zameldowany i zamieszkiwał w przedmiotowym lokalu wraz z pozwaną, w tym samym roku wznowił również prowadzenie działalności gospodarczej we wzmiankowanym lokalu. Ponadto, odnosząc się do podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia, powodowie zaznaczyli, że pięcioletni termin ujęty w dyspozycji art. 534 k.c. nie jest terminem przedawnienia, tylko terminem prekluzyjnym, w związku z czym sąd bierze pod uwagę tę kwestię z urzędu, a nie na zarzut. Powodowie podkreślili przy tym, iż opłata sądowa została uzupełniona przez pełnomocnika w terminie unormowanym w art. 130² § 2 k.p.c., w związku z czym pozew wywołał skutek od daty pierwotnego wniesienia, tj. od dnia 27 czerwca 2014 r., konsekwentnie zatem nie został przekroczony termin pięcioletni z art. 534 k.c.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 lipca 2009 r. powodowie J. i A. P. jako pożyczkodawcy zawarli z T. J. (1) jako pożyczkobiorcą pisemną umowę pożyczki kwoty 30 000 zł, która to kwota miała być zwrócona pożyczkodawcom do dnia 10 września 2009 r. Zgodnie z umową, w razie niespłacenia pożyczki w terminie, pożyczkodawcy mieli nabyć własność należącego do pożyczkobiorcy samochodu marki V. o wartości rynkowej 50 000 zł.

Dowód:

1. Umowa pożyczki z dnia 10 lipca 2009 r., k. 13.

W dniu 22 września 2009 r. T. J. (1) jako darczyńca zawarł ze swoją współmałżonką – pozwaną M. J. (1) jako obdarowaną w drodze aktu notarialnego umowę darowizny, w skutek której T. J. (1) zbył na rzecz pozwanej swój udział w prawie własności nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu, IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi Księgę Wieczystą KW o nr. (...).

Dowód:

1. Umowa darowizny z dnia 22 września 2009 r., k. 107-108;
2. Odpis zwykły KW o nr. (...), k. 79-81.

Wobec braku spłaty pożyczki w terminie powodowie domagali się jej uregulowania od T. J. (1) na drodze sądowej, w wyniku czego w dniu 25 marca 2011 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu XI Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt XI Nc 55/11 wydał nakaz zapłaty, zgodnie z którym T. J. (1) został zobowiązany do zapłaty na rzecz A. i J. P. kwoty 30 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 11 września 2009 r. do dnia zapłaty, a także kwoty 2792 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Wzmiankowany nakaz zapłaty stanowił tytuł wykonawczy, na podstawie którego toczyło się postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt Km 8718/11 przeciwko dłużnikowi T. J. (1), jednakże pomimo dokonanych w jego toku przez komornika czynności (m.in. zajęcia wynagrodzenia za pracę, zajęcia rachunku bankowego), egzekucja okazała się bezskuteczna.

Dowód:

1. Nakaz zapłaty z dnia 25 marca 2011 r., k. 11;
2. Pismo komornika z dnia 16 lipca 2013 r., k. 9;

3. Pismo komornika z dnia 29 sierpnia 2013 r., k. 10.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

W toku niniejszego postępowania powodowie J. i A. P. dochodzili ochrony w oparciu o tzw. skargę pauliańską unormowaną w art. 527-534 k.c. Przesłanki skorzystania z tej instytucji wymienione są w art. 527 § 1 k.c., zgodnie z którym gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Jednocześnie art. 534 k.c. konstytuuje przesłankę negatywną zastosowania skargi pauliańskiej, tj. wpływ określonego w nim terminu. Mianowicie, jak stanowi wzmiankowany przepis, uznania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczną nie można żądać po upływie lat pięciu od daty tej czynności.

W odniesieniu do terminu zakreślonego dyspozycją art. 534 k.c., wskazać należy, iż jest to termin zawity, a jego upływ powoduje wygaśnięcie uprawnienia, zaś okoliczność ta każdorazowo badana jest przez sąd z urzędu, przy czym nawet w drodze analogii nie można stosować tutaj przepisów o przedawnieniu (tak A. Janiak, Komentarz do art. 534 k.c., LEX 2014). Bieg tego terminu ulega przerwaniu dopiero z chwilą wystąpienia przez wierzyciela z akcją pauliańską w stosunku do konkretnej czynności dłużnika, tj. złożenia pozwu w tym przedmiocie (wyrok SA w Warszawie z dnia 2 lutego 2007 r., VI ACa 889/06, M. Spół. 2007/6/40). Na prekluzyjny charakter omawianego analizowanego terminu słusznie uwagę zwróciła w toku postępowania pełnomocnik powodów, natomiast nietrafiony – wobec powyższego – był zarzut przedawnienia roszczenia podniesiony przez pełnomocnika pozwanej w ramach odpowiedzi na pozew.

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy wpływ pięcioletniego terminu z art. 534 k.c., a w konsekwencji wygaśnięcie roszczenia powodów. Umowa darowizny, której uznania za bezskuteczną dochodzili powodowie, zawarta została w dniu 22 września 2009 r. Co prawda pozew w tym przedmiocie wytoczony został przez pełnomocnika powodów w dniu 27 czerwca 2014 r., zatem jeszcze przed upływem 5 lat od dokonania przedmiotowej czynności prawnej, jednakże nie został on wówczas w całości opłacony, przy czym pełnomocnik jednocześnie złożył wniosek o częściowe zwolnienie powodów od kosztów sądowych. Postanowieniem Sądu z dnia 6 lutego 2015 r. wzmiankowany wniosek został oddalony. Zgodnie z treścią art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, a wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Postanowienie o oddaleniu wniosku o częściowe zwolnienie od kosztów sądowych doręczono pełnomocnikowi powoda w dniu 23 marca 2015 r., co wynika z adnotacji na zwrotnym potwierdzeniu odbioru, zatem brakująca opłata powinna być uiszczona do dnia 30 marca 2015 r. Tymczasem pełnomocnik powodów opłatę tę uiszczył dopiero w dniu 1 kwietnia 2015 r., a więc już po upływie terminu.

Jak stanowi art. 130² § 1 k.p.c., pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, które nie zostało należycie opłacone, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu. Z kolei w myśl art. 13 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych. W niniejszej sprawie opłata od pozwu wynosiła 1500 zł, natomiast powodowie wraz z pozwem wnieśli opłatę w wysokości 500 zł i nie uzupełnili jej w ustawowym terminie, w związku z czym na podstawie art. 130² § 1 k.p.c. zarządzeniem przewodniczącego z dnia 29 kwietnia 2015 r. pozew zwrócono jako nieopłacony.

Wobec powyższego, nie ma racji pełnomocnik powodów, wskazując na zastosowanie w niniejszej sprawie art. 130² § 2 k.p.c., stosownie do którego jeżeli opłata została wniesiona we właściwej wysokości, pismo wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Należy bowiem podkreślić, iż skutek taki występuje jedynie w razie uzupełnienia opłaty w ustawowym terminie, tymczasem pełnomocnik powodów przy uiszczeniu należnej opłaty przekroczyła wiążący ją tygodniowy termin. Z tego względu zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pozwu z dnia 29 kwietnia 2015 r. było w pełni zasadne, natomiast już po uzupełnieniu opłaty z uchybieniem terminu postępowaniu w sprawie nadano bieg pod nową sygnaturą. Formalnie rzecz ujmując, ukonstytuowała się wówczas nowa, różna od pierwotnej sprawa cywilnoprawna w ujęciu procesowym, zapoczątkowana uiszczeniem należnej opłaty w dniu 1 kwietnia 2015 r. Przyjąć zatem należy, iż dopiero w tym dniu powodowie skorzystali z ochrony przysługującej im w oparciu o actio pauliana, a więc już po upływie pięcioletniego terminu prekluzyjnego z art. 534 k.c., który nastąpił w dniu 22 września 2014 r., a który w konsekwencji pociągnął za sobą skutek w postaci wygaśnięcia roszczenia.

Trzeba również odnieść się w tym miejscu do możliwości zastosowania przez Sąd z urzędu art. 5 k.c., w myśl którego nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. W przypadku bowiem uznania, iż wykorzystanie skutków upływu terminu zawitego z art. 534 k.c. stanowi w niniejszej sprawie nadużycie prawa, nadal otwartą pozostawałaby kwestia zasadności roszczenia powodów, odpadłaby wszak negatywna przesłanka zastosowania skargi pauliańskiej. Nie może jednak budzić wątpliwości, że w świetle ustalonego stanu faktycznego nie ma podstaw do wykorzystania art. 5 k.c. Po pierwsze, powołać się na tę klauzulę generalną można bowiem jedynie w sytuacjach wyjątkowych z uwagi na jej szczególny charakter, nie jest to natomiast na pewno możliwe w przypadku opieszałości i nieuwagi strony, które były przyczyną uchybienia terminu (wyrok SA w Łodzi z dnia 8 listopada 2013 r., I ACa 645/13, Legalis nr 748973). Po wtóre, co może jest nawet argumentem istotniejszym, ocenie z punktu widzenia art. 5 k.c. nie mogą być poddawane skutki zdarzeń prawnych niepolegających na określonym zachowaniu uprawnionego, ale następujących bez jego udziału, tj. skutki powstające z mocy samego prawa, a do takich należy zaliczyć wygaśnięcie roszczenia opartego o actio pauliana w wyniku upływu terminu zawitego (P. Machnikowski [w]: E. Gniewiek, Kodeks cywilny, komentarz. Komentarz do art. 5, Legalis 2016).

Przy zrealizowaniu się negatywnej przesłanki w postaci upływu terminu zawitego określonego w art. 534 k.c. zbędne staje się dokonanie przez Sąd szczegółowej analizy pod kątem zaktualizowania się przesłanek pozytywnych warunkujących skuteczność skargi pauliańskiej, niezależnie bowiem od tego powództwo i tak musi być oddalone z uwagi na wygaśnięcie roszczenia. Na marginesie można jedynie wskazać, iż zupełnie nietrafione są twierdzenia pozwanej sformułowane w ramach odpowiedzi na pozew, jakoby przy zawieraniu przedmiotowej umowy darowizny pozwana nie wiedziała, iż jej mąż jest dłużnikiem powodów, przy czym nie mogła się o tym dowiedzieć nawet przy zachowaniu należytej staranności. Wiedza osoby trzeciej (pозwanej) o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (ewentualnie niedochowanie należytej staranności w tym zakresie) jest co prawda co do zasady jedną z przesłanek warunkujących skuteczność actio pauliana, jednakże na gruncie niniejszej sprawy pozostaje okolicznością zupełnie irrelevantną prawnie z uwagi na treść art. 528 k.c., stosownie do którego jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wykonanie umowy darowizny udziału w prawie własności nieruchomości lokalowej stanowiło niewątpliwie bezpłatne uzyskanie korzyści przez pozwaną, wobec czego nie może ona bronić się przed roszczeniem powodów podnosząc, iż zawierając umowę darowizny nie wiedziała i nie mogła wiedzieć nawet przy dochowaniu należytej staranności o istniejących już zobowiązaniach swojego męża względem powodów.

W przedmiocie kosztów procesu Sąd oparł rozstrzygnięcie na treści art. 98 § 1 k.p.c., mając na uwadze wynik postępowania. Zgodnie z przywołanym przepisem, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Niewątpliwie powodowie J. i A. P. przegrali sprawę wobec oddalenia powództwa, co znalazło odzwierciedlenie w

sentencji z zakresie co do kosztów procesu. Zasądzoną kwotę w całości wyczerpuje kwota tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wyliczona w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 461).